

BABES-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM SZOCIOLÓGI KAR

**XII. Erdélyi Tudományos Diákköri
Konferencia - Kolozsvár,
2009. május 15-17**

**Vállalkozói kultúra a
nemek tekintetében**

Nagy Bernadett

Szociológia II-éves hallgató

Kolozsvár
2009. 04. 30.

Tartalomjegyzék

1. A kutatott téma ismertetője.....	2
1.1. <i>Bevezető</i>	
1.2. <i>A szakirodalom szerint a vállalkozásról</i>	
1.3. <i>A vállalkozói hajlandóság terjedése</i>	
2. A kvantitatív kutatás eredményeinek ismertetése.....	4
2.1. <i>Néhány statisztikai adat</i>	
2.2. <i>Európai Uniós tendenciák</i>	
2.3. <i>Barometru de gen”- adatállománya:</i>	
2.3.1. <i>Családi élet</i>	
2.3.2. <i>Társadalmilag alkalmasság</i>	
2.3.3. <i>Munkamegosztás</i>	
3. A kvalitatív kutatások eredményeinek ismertetése.....	9
3.1. <i>Hipotézisek bemutatása és tárgyalása</i>	
3.1.1 <i>Vállalkozás típusai a nemek függvényében</i>	
3.1.2 <i>Magánélet és munka</i>	
3.1.3 <i>Kockázati tényezők a vállalkozásban</i>	
3.1.4 <i>Vállalkozói ötlet, kényszer, családfenntartás, hobbi miatt</i>	
3.1.5 <i>Nőként és férfiként vállalkozni</i>	
3.1.6 <i>Város és falun levő vállalkozások különbözősége</i>	
3.1.7. <i>Iskolai végzettség</i>	
3.1.8. <i>Társadalmi erőforrások</i>	
3.1.9. <i>Vállalkozói kultúra</i>	

4. Összefoglaló.....	24
4.1. <i>A kvalitatív kutatásom bemutatása</i>	
4.2. <i>Kutatási területeim</i>	
4.3. <i>Módszertanilag</i>	
5. Következtetésem.....	25
<i>Felhasznált irodalom</i>	

Vállalkozói kultúra a nemek tekintetében

Kolozsvár és Gyergyóremete

1. A kutatott téma ismertetője

1.1. Bevezetés

Napjainkban egyre több tudományág, foglalkozik a férfi vállalkozások mellett a női vállalkozásokkal is, ilyen tudományágak közé sorolhatjuk a társadalomtudományok ágazatait: a szociológiát, antropológiát, politológiát, a közgazdaságtant és nem mellőzhetőek a sajtóban megjelenő különböző publicisztikai írások, melyek a vállalkozások feltárásáról valamint különböző tendenciájáról szólnak. Egyre több helyen foglalkoznak azzal a jelenséggel, hogy a fiatalabb generációk ambiciózus nőtagjai a férfiakéhoz mérhetően munkahelyi sikereket, magasra ívelő karriereket érnek el. Ezzel együtt, különböző előnyök és hátrányok generálódnak, átalakulnak a családmodellek, megváltoznak a családi szerepek.

A vállalkozások száma gazdasági mutatók szerint, mind női, mind férfi szférában egyre nő. A nemzetközi piacgazdaságokban az elmúlt évtizedekben nagy figyelmet fordítottak a női munkavállalók és vállalkozók megjelenésének vizsgálatára. A közgazdaságtan rámutatott arra, hogy az Amerikai Egyesült Államokban az elmúlt 50 év gazdaságtörténetében a nők munkába állása volt az egyik legfontosabb változás (Ferber 1995). Nagy valószínűséggel feltételezhető, hogy feltárható eltérések vannak a női, és a férfi vállalkozók társadalmi jellemzői és gazdasági tevékenységei között.

Kulturális antropológiai megközelítésben is egy igen érdekes tendencia mutatkozik: a *gender* fogalma, mely sokkal több mindent takar, mint a nemek közti kapcsolatok problémáját. A nőiességgel és férfiassággal társított társadalmi szerepek, melyek egy keretet adnak, és meghatározzák az egyén viselkedését, felruházva a társadalom által elvárt viselkedésekkel.

A nőiesség és férfiasság kulturális és társadalmi konstrukciója, melyben egyaránt részt vesznek az uralmi diskurzusok, társadalmi intézmények és megélt tapasztalatok,

identitások rendszere, amelyhez nem csak a nők és férfiak közti etnikai, szexuális különbözőségek lépnek fel, hanem a munkaerő piacon is láthatóan nagy eltérések vannak.

A Nők rendszerint nem töltetnek be magas vezetői állást, és kevesebb fizetést is kapnak a hasonló munkakörben dolgozó férfiakkal szemben.

Témám a vállalkozói kultúra melyet a nemek tekintetében vizsgálok. Azt gondolom, hogy van egyfajta vállalkozói minta a nemek közti megoszlás függvényében, mely, minden vállalkozásban megvan, és ezeknek a sajátosságait, különböző formáit kutatom, melyben nagy hasonlatosságokat remélek fellelni.

Kutatásom, területileg kiterjed, egy városra és egy községre (Kolozsvár valamint Gyergyóremete) azért tartom fontosnak, hogy ezeknek a kontextusában vizsgáljam a vállalkozói kultúrát, mert egy összképet ad társadalmilag, ugyanakkor magyarázó jelleggel is bír a társadalmi hátrányosság tekintetében. Feltételezéseim szerint másfajta vállalkozói kultúra jellemzi a városi, valamint a vidéki vállalkozásokat, ugyanakkor vállalkozás tekintetében, a vidéki női vállalkozók és a városi női vállalkozók között is eltérések vannak, ugyanilyen tekintetben beszélhetünk a férfi vállalkozások különbözőségéről város és vidéket össze hasonlítva. Mind ezek mellett választ keresve, főként arra a kérdésre, hogy a nők hogyan élik meg vállalkozásukat valamint, hogy miért van az, hogy többnyire mikro vállalkozásokat indítanak el és kisiparosként jelennek meg a vállalkozói szférában. Továbbá összefüggéseket keresek arra, hogy az egyetemi végzettség mennyire számít egy vállalkozás vezetésében, a kockázati tényezők a vállalkozás elkezdésénél valamint hosszú távon, továbbá társadalmi erőforrások, ami alatt a társadalmi kapcsolatrendszereket és a társadalmi tőkét értem.

1.2. A szakirodalom szerint a vállalkozásról

Az önálló vállalkozói szféra hirtelen megjelenése a rendszerváltás után a falvakra is jellemző, és jelentősen átalakította azokat. A Székelyföld falvaiban a termelőségvetkezetek felbomlása, a városokban a gyárak fokozatos beszüntetése eltérő gazdálkodási gyakorlatok bevezetését tette szükségessé. A vállalkozóvá válás nem más, mint döntés arról, hogy az illető a rendelkezésére álló gazdálkodási erőforrásokat szabad

akarata szerint úgy használja fel saját felelősségére, hogy az saját maga vagy családja számára a legkedvezőbb hozamokat biztosítsa (Czakó 1997).

Mivel a vállalkozók többsége induláskor korlátolt anyagi tőkével rendelkezett, a vállalkozások döntő többsége egyéni vagy családi vállalkozásként, valamint korlátolt felelősségű társaságként jött létre.

1.3. A vállalkozói hajlandóság terjedése:

A közép-kelet-európai társadalmakban a vállalkozások rendszerváltás utáni megjelenését vizsgáló szakemberek (Kuczi–Vajda 1996, Lengyel 1996, Radayev 1996, Stoyanov 1996, Kuczi2000) egyetértenek abban, hogy a vállalkozói csoportok megjelenését nem lehet kizárólag csak az egyének „vállalkozói szellemének”, innovációs képességének, ambíciójának, valamint a megfelelő gazdasági erőforrások jelenlétének tulajdonítani. Az egyes vállalkozói készségek sikeres kibontakozása mögött sajátos „társadalmi törvények” munkálnak (Kuczi–Lengyel–Nagy–Vajda 1992:125).

A vállalkozások egyfajta tőke megosztást generálnak, Pierre Bourdieu tőke fogalmaival élve, a gazdasági tőke jó felhasználása és ennek felhalmozása profit maximalizáláshoz vezethet, ugyanakkor a kulturális tőkének is nagy szerepe van a vállalkozói kultúrában, mert mint tudásként jelenik meg, mely irányt ad a vállalkozói kultúrában. A társadalmi tőke, mely a kapcsolati hálónak a kihasználását jelenti, melynek egyrészt a célja a folyamatos bővülése és kiépítése.

2. A kvantitatív kutatás eredményei

2.1. Néhány statisztikai adat

Azért használok statisztikai adatok a dolgozatomban, mert úgy látom, hogy statisztikai előkutatásokkal a reprezentáltságnak egyik pillérét ragadom meg, és egyfajta jelzésként szolgálnak a kvalitatív kutatásomra nézve.

Ezt kétféle megközelítésben írtam le, az egyik megközelítés az Európai Unióra jellemző trendek, és egy másik megközelítés, mely kiegészíti és reprezentatívabbá teszi a kvalitatív kutatásomat, egy kvantitatív adatelemzés a „Barometru de gen” nevű, 2000-ben végzett Románia szintű kutatás (összsokaság: 1839 személy) eredményeire is alapozódik

2.2. Európai Unió tendenciák

A férfiak és a nők önálló vállalkozói tevékenységük közötti különbségekről és a vezetői pozíciókról lesz néhány szó.

Unió statisztika szerint sokkal több férfi, mint nő, indít vállalkozást, ugyanígy sokkal több férfi vezet vállalkozást, még ha az intézmény nem is tulajdona.

Az Európai Unióban 1998-as adatok szerint – hozzávetőleg 16 millió vállalkozást tartanak számon, ezek 95%-a kisvállalkozás. Az 1997-es Luxemburgban megtartott közösségi foglalkoztatáspolitikai csúcsértekezlet egyik pilléréként a résztvevők a nők és férfiak egyenlő esélyeinek előmozdítását jelölték meg (a vállalkozókészség erősítése, foglalkoztathatóság növelése, valamint az alkalmazkodóképesség fejlesztése mellett).

Ennek a szándéknak a jegyében az uniós országokban 2001 és 2005 között ötéves vállalkozáspolitikai programot is elindítottak. A kampány eredményeként várhatóan tovább fog növekedni a működő vállalkozások száma.

A 2008-as felmérés alapján a nőknek 3,5%-a az ipar és szolgáltatások piacán volt önálló vállalkozó, a férfiaknál ez az arány kétszerese volt, azaz 7%-a.

Romániai viszonylatban, átlagosan kétszer akkora a férfiak vállalkozói hajlandósága, mint a nőké. A férfiak „igazgatók, vezetők”, a nők többnyire „kisvállalkozók”, ez a tendencia alig változott 2000-óta.

A nők jelenléte a gazdasági, politikai életben nőtt, de messze menően elmarad a férfiakhoz viszonyítva. Nők és férfiak jelenléte a nemzetközi parlamentbe: általánosan kimutatott, hogy sokkal kevesebb a női képviselő mint a férfi. Kivételt képez Svédország, ahol a női képviselők, közel felét (49%-át) alkotják a kormánynak. Romániában 2006-os adatok szerint kevesebb mint 30% a női képviselők aránya.

2.3. „Barometru de gen”- adatállománya

Az adatállomány feldolgozását kvantitatív előkutatásként végeztem, és egyben alapvető **hipotézisek** kiinduló pontjait képezik a kutatásomban.

A „**Barometru de gen**” felmérést 2000 júliusában végezték. Az adatállományt SPSS statisztikai feldolgozó program segítségével végeztem.

Három kategóriába vizsgálom a nők és férfiak közötti különbséget, az első tömb a családi élet, a második a társadalmilag alkalmasnak tartott szerepekkel járó tevékenységek, és a harmadik tömb a munkamegosztás.

2.3.1. Családi élet

A családi életben előforduló tendenciák: Arra kérdésre, hogy inkább a nőnek a kötelessége mint a férfinak, hogy a házi munkát elvégezze, az 1718-an érvényesen válaszolok közül, 1174-en válaszolták azt, hogy a nőnek elsősorban a házi munkák elvégzése a kötelessége, és 544-en válaszolták azt, hogy nem föltétlen kötelessége a házi munkák elvégzése.

Továbbá, a családi költségvetésnél a vizsgált sokaságból 74,9%-a (1283) személy szerint a férfiaknak kötelessége ellátni és pénzt vinni a családnak, és 25,1%-a (430) válaszolta azt, hogy nem kötelessége.

A családban, a vezetési elképzelést a megkérdezett össz sokaságból (1718), mint egy 62,0%-a válaszolta azt, hogy nemtől függetlenül, 33,5%-a szerint jobb ha a férfiak vezetik a családi struktúrát és 80-an szerint azaz (4,5%)-a nők vezessék.

2.3.2. Társadalmilag alkalmasság:

Elsősorban nézzük meg, hogy mit mutat a statisztika arról, hogy a férfiak inkább alkalmasabbak vezetői funkciót betölteni, mint a nők, mivel egyre gyakrabban jelenik meg ez a feltevés kutatás tárgyaként, tanulmányokban, folyóiratokban, publicisztikai cikkekben is.

Ennek a felmérésnek az alapján elmondhatjuk, hogy 1839 válaszból amiből érvényes 1647, 987-en vallották, hogy a férfiak képesebbek vezető funkciót betölteni és

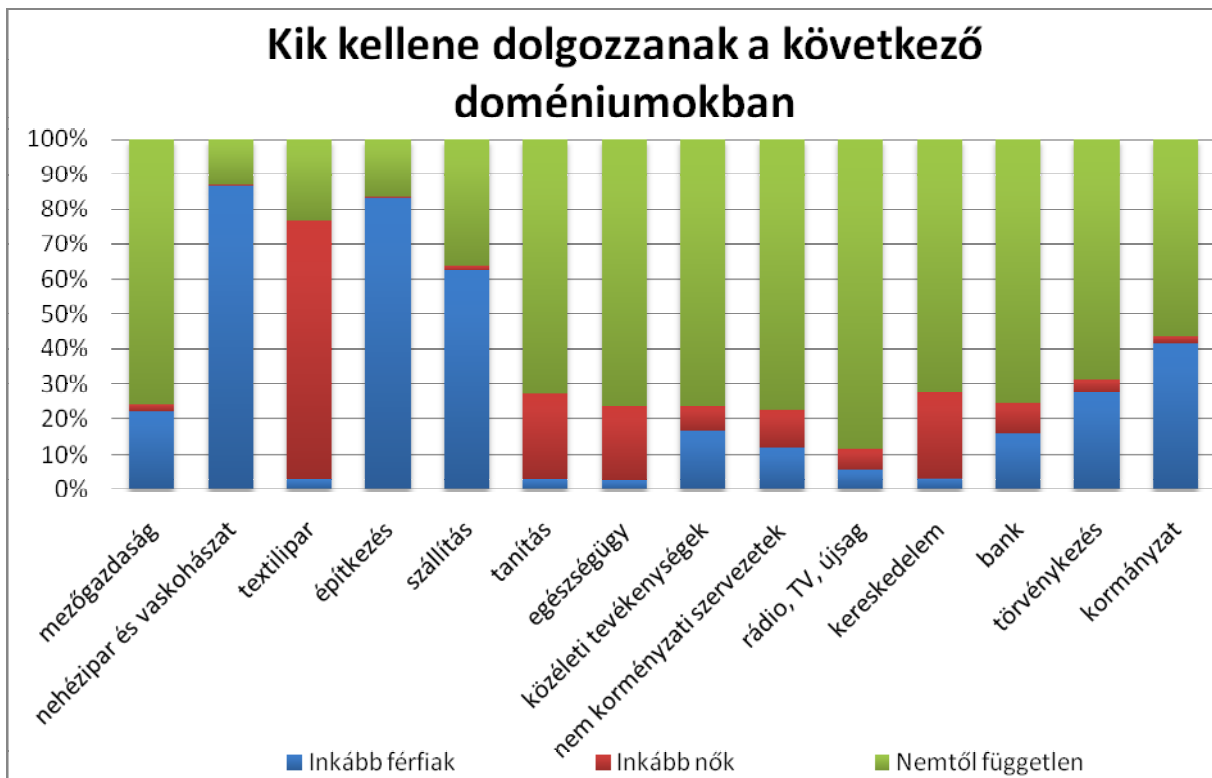
660(40,1%-a) szerint inkább azt vallották, hogy a férfiak nem feltétlenül alkalmasabbak vezetői funkcióra a nőknél.

Tehát az eddigiek alapján, levonhatjuk, azt a következtetést, hogy a nők nem túloznak abban, hogy ha azt mondják, hogy a férfiakat alkalmasabbnak tartják egy vezetői pozícióra. Ez a jelenség a szakirodalom szerint is hasonlóan indokolt. Már a szocializáció révén a nőt alacsonyabb rendűnek tekintik mint a férfit. Ezt továbbá azzal is magyarázzák, hogy a férfi volt, a törzsi társadalmakban is az aki vadászott, és ellátta a családot. A nő már akkor a családi élet érzékenyebb és gyengéd oldalával kellett foglalkozzon. Egyszóval a nők úgy vannak tanítva, hogy elfogadják vezetői képtelenségüket, ez egy társadalmilag és kulturálisan jellemző tendencia.

Nos ebből a kvantitatív kutatásból is az derül ki, hogy a nők valójában eltanulják, azt, hogy nem az ők feladatuk köré tartozik a vezetői képesség.

2.3.3 Munkamegosztás

Melyben feltevődik az a társadalmilag is érdekelt kérdés, hogy kik kellene dolgozzanak a különböző szférákban.

Amint a fenti diagramm szemlélteti, a megkérdezett alanyok legtöbbször szerint, nemtől függetlenül lehet dolgozni bármilyen ágazatban (evidens, hogy kivételt képeznek a speciálisan is férfias munkakörök, ilyenek a nehézipar és vaskohászat, építkezés, szállítás). Ugyanakkor megfigyelhető, hogy a kormányzati illetve vezetői munkakörökben a sokaság jó része csak is férfiakat tart alkalmasnak (pl. kormányzat esetében 43%).

Hasonlóan az Uniós statisztikák szerint is, bizonyos munkakörökben csak férfiak helyezkedhetnek el, és a felső vezetés terén is hasonló az eloszlásbeli tendencia. Ugyanakkor megfigyelhető, hogy társadalmi szempontból is a férfi valamint női munka valamilyen szerepkonstruktmot ölt magára, ami szerint azt mondjuk, hogy vannak férfias és nőies szakmák.

A munkamegosztás az egyik jól megragadható konstruktm mely magyarázza a nemek közötti társadalmi megosztottságot, a munka erőpiaci helyzete is számos tekintetben különbözik a nőknek a férfiakétól, és a foglalkozások nemek szerinti szegregációjában is.

Az elkülönülés mértékét és a nők hátrányos helyzetét igyekeznek különböző módokon csökkenteni, makro és mikroszinten egyaránt. Ide sorolhatók például a törvényi és jogszabályi változások, amilyen a gyermekgondozási szabadság biztosítása. Az egyéni törekvések, megoldások körében fontos szerepet játszik a gazdasági önállóság megszerzése. (Nagy Beáta)

Rendkívül érdekesnek és hasznosnak találom a vállalkozói kultúra nemek közti megoszlás függvényét vizsgálni.

Korábban a nők családi szerepekben helyezkedtek el, mint a család középpontja, melynek elsődleges feladata a családi lét funkcionális kielégítése: főzés, takarítás, gyereknevelés, és mindenféle háztartásbeli teendők, mely az egész napját szinte kitöltötte.

Ezt a második világháború utáni időszak egy kicsit meglazította és az otthoni teendők mellett munkát vállaltak, többnyire iparban, különböző gyárakban.

Modern társadalmunkban a női emancipáció, individualizáció vehető észre ami egyre erőteljesebben hat, a nők függetlenedési és önfeltartó értékeket vallanak, férjüktől valamint állapotuktól függetlenül. Egyre inkább foglalkoznak a karrierükkel önálló

vállalkozóként is fellelhető néhány női személy, továbbá a munka erőpiaci kínálatoknál is egyre inkább jelen vannak.

A nemzetközi felmérések és kutatások szerint különbség van a vállalkozások között, ha a gender (társadalmi nem) szempontokat vesszük figyelembe. Másként vállalkozik a nő és másként a férfi.

3. A kvalitatív kutatások eredményeinek ismertetése

3.1. Hipotézisek bemutatása és tárgyalása

Alapvető **hipotéziseim**, megfogalmazása és értelmezése, mely a kutatási kérdések alapjául szolgáltak és a kutatásom keretét adják meg.

3.1.1. Vállalkozás típusai a nemek függvényében

A nők általában szolgáltatásokban indítanak és működtetnek vállalkozásokat, inkább szociális beállítottságúak, ilyen kis vállalkozásokat indítanak mint például: virág üzletek, élelmiszer üzletek, illatszer üzletek, fodrászatok, szépségszalonok, többnyire közszolgálati dolgokat céloznak meg és ehhez hasonló vállalkozásokba kezdenek, és gyakran dolgoznak családi vállalkozásokban, a férfiak inkább a termék előállításra koncentrálnak.

Az alábbi táblázat összefoglalás és a megértés könnyedsége miatt van, de ugyanakkor jelentős információt nyújt a vállalkozások típusáról.

Gyergyóremete

Sor-szám	Név	Nem	Profil	Szakterület: szolgáltatás/k e-reskedelem	Vállalkozás mérete: kisvállalkozás vagy nagy vállalkozás	Családi vállalkozás vagy egyéni	Vállalkozás száma
1	Ivácson Erzsébet	nő	virágüzlet	kereskedelem	kisvállalkozás	Egyéni	1
2	Laczkó Csilla	nő	ruhás üzlet	kereskedelem	kisvállalkozás	Egyéni	1
3	Balázs Fülöp Mária	nő	panzió, autó alkatrészecskék árusítása	kereskedelem és szolgáltatás	nagyvállalkozás	Egyéni	2
4	Balázs Kercsó Mária	nő	élelmiszer, cipő-méter-árú, elektronika és egy vegyes.	kereskedelem	nagyvállalkozás	Családi	1
5	Borbély Teréz	nő	pékség	szolgáltatás	nagyvállalkozás	Családi	1
6	Asztalos Lajos	férfi	általános orvosi rendelő	szolgáltatás	kisvállalkozás	Egyéni	1
7	Balázs Fülöp László	férfi	fakidolgozás, és fefeltermelés	szolgáltatás	nagyvállalkozás	Családi	1
8	Hájdász László	férfi	élelmiszer üzletek	kereskedelem	kisvállalkozás	Családi	1

Kolozsvár

Sor-szám	Név	Nem	Profil	Szakterület (szolgáltatás v. kereskedelem)	Vállalkozás mérete: kisvállalkozás vagy nagy vállalkozás	Családi vállalkozás vagy egyéni	Vállalkozás száma
1	Kiss Júlia	nő	központi fűtészerezéssel	szolgáltatás	kisvállalkozás	Családi	1
2	Farkas Mária	nő	piackutatással: pályázat írással és tanácsadás, marketing-gazdaság kutató, Erdélyi reklám anyagok begyűjtése	szolgáltatás	kisvállalkozás	Egyéni	3
3	Makkai József	férfi	könyvkiadással és lap kiadással	szolgáltatás	kisvállalkozás	Egyéni	1
4	László Csaba	férfi	kihangosító rendszereket berendezésével, és padló szőnyegek festése	szolgáltatás	kisvállalkozás	Egyéni	2
5	Csatlós Pali	férfi	reklámok gyártás: bannerek, cég reklámok, stb.	szolgáltatás	kisvállalkozás	Egyéni	1
6	Laczkó Csaba	férfi	irodai szék gyártás	szolgáltatás	nagyvállalkozás	Egyéni	1
7	Tussai István	férfi	üzletek, autó alkatrészecskék, szerszámok	kereskedelem	nagyvállalkozás	Családi	1

Az összefoglaló táblázatokban amint látjuk, az derül ki a hét női interjú alanyaim válaszából, hogy kisvállalkozást vezetnek, önmagukat kis vállalkozónak tartják.

Tehát elmondhatjuk, hogy a nők többsége valóban kisvállalkozással foglalkoznak, többnyire kereskedelemmel, mint például üzletvezetés: ruhás és virágüzlet. De amint tudjuk, hogy mint minden kivétel erősíti a szabályt a szolgáltatói szektorokban is jelen vannak mint például panzió, pékség, és még úgymond „férfias” szakterületen is vállalkoznak, ide sorolható az autó alkatrészek forgalmazása, valamint központi fűtésszerelés. Ugyanakkor két női vállalkozó esetében, vállalkozásainak száma, több mint egy, azaz párhuzamosan Balázs F. Mária két vállalkozást vezet, és Farkas Mária hármat. .

A férfiak körében is beszélhetünk kisvállalkozásokról, valamint kereskedelemről is, de többségben vannak a szolgáltatói szektorokban. Kereskedelemben a nyolc férfi vállalkozásából kettő, mint kis vállalkozó, és öt szolgáltatásban de azok között van a két nagy vállalkozás is.

Ha a vállalkozást családi vagy egyéni szinten nézzük, eredményeim alapján alapjába véve többen vannak az egyéni vállalkozások és inkább a férfiak tekintetében, de mind nő, mind férfi is indít családi vállalkozást.

Aki családi vállalkozást indít, az egyrészt takarékoság szempontjából hasznosabbnak látja, ugyanakkor, segítik egymást a családtagok, nem áll fenn annak a veszélye, hogy átverik egymást és közös a cél.

Az alábbi vélemények, a családi vállalkozásról:

„A férjemmel együtt vállalkozunk, én végzem a szervezési részét, az adminisztratív részét, és ő a terepen, megosztjuk jól egymás közt a munkát.” (*Dr. Kiss Júlia*).” Hát a család minden tagja támogatja a vállalkozást, ki ahonnan tudja onnan támogatja, összefogással könnyebb”.(*Balázs K. Mária*). „A család minden tagja dolgozik a cégben.” (*Tussai István*)

Ebben a tömbben ugyanakkor a vállalkozás előtti munkahelyet a vállalkozási profillal össze szeretném hasonlítani Feltételezésem szerint az előző munkahelyek lényegesen hatással van a vállalkozás indításához.

Sor-szám	Név	Vállalkozása előtti munkahelye	Profil
1	Ivácson Erzsébet	pékségnél	virágüzlet
2	Laczkó Csilla	kereskedelemben, elárusító	ruhás üzlet
3	Balázs Fülöp Mária	kereskedelem, elárusító	panzió, autó alkatrészek árusítása
4	Balázs Kercsó Mária	kereskedelem, üzlet vezető volt	élelmiszer, cipő-méter-árú, elektronika és egy vegyes.
5	Borbély Teréz	kereskedelem	pékség
6	Dr.Aszta-los Lajos	orvos	általános orvosi rendelő
7	Balázs Fülöp László	építkezés-ben	fakidolgozás, és fefeltermelés
8	Hájdász László	építkezés	élelmiszer üzletek

Sor-szám	Név	Vállalkozása előtti munkahelye	Profil
1	Dr.Kiss Júlia	marketing igazgatóként	központi fűtésszereléssel
2	Farkas Mária	RMDSZ-Országos Gazdasági titkárként	piackutatással:pályázat írással és tanácsadás,marketing-gazdaság kutató, Erdélyi reklám anyagok begyűjtése
3	Makkai József,	mezőgazdasági lap főszerkesztője	könyvkiadással és lap kiadással
4	László Csaba	kereskedelem,	kihangosító rendszereket berendezésével, és padló szőnyegek festése
5	Csatlós Pali	reklámban	reklámok gyártás: bannerek, cég reklámok, stb.
6	Laczkó Csaba	Korábbi vállalkozások	irodai szék gyártás
7	Tussai István,	Kereskedés:szerszámokkal	üzletek, autó alkatrészek,szerszámok

Amint látjuk a táblázatban, hogy többségében párhuzamot lehet vonni az előző munkahelyek és a vállalkozás profilja szempontjából, valamilyen szinten egyfajta folyamatosságról beszélhetünk, de természetesen nem zárja ki egyik a másikat az sem, hogy előző munkahelye egyáltalán nem kapcsolódott vállalkozásához.

3.1.2. Magánélet és munka

A vállalkozás megteremti a családi és munkafeladatok kombinálásának lehetőségét, feltételezéseim szerint, felismerhetővé válik egyfajta családi stratégia, például a háztartásbeli munkamegosztás terén. Ugyanakkor főleg a női vállalkozók nehezebben tudják össze egyeztetni a családi életet a munkájukkal.

„A vállalkozást a családi élettel: egyértelműen szervezés kérdése, és a család el kell fogadja, hogy te vállalkozóként cselekszel, hogy hol vagy, hol nem, vannak olyan háztartási munkák, amik ki vannak osztva. És a férfiak lealacsonyítónak veszik, hogy a nő a háztartási munkával kell foglalkozzon”.(F. Mária)

„Megértés, bizalom kérdése, egymásban megbízás, ami nagyon fontos. Önállónak kell lennem a háztartási munkákat egyedül végzem, teljes egészében, a férjem nem szereti ezt a munkát, ünnepek előtt néha a testvérem besegít a nagytakarításba. (B. F. Mária)

„A családi életemet és mindenkinek a családi életét a szakmája befolyásolja. Nehogy azt mondja valaki, hogy van egy szervezetlen családi élete és ez a munkáján nem tükröződik. A munka mellett segítkezek a kedves feleségemnek amit tudok, például az is egy nagy segítség, hogy az összes létező háztartási gépeket én tartom karban. Én dolgozok velük, sokszor mosogatok szívesen ha szükséges, minden körülmény között, vagy együtt sütünk tésztákat, én ügyelek a lerre, feltéve ha otthon vagyok. (Dr. A. László)

„Vannak lemondások, és vannak súrlódások a porszívózásban, és a főzésben besegítek, én készítem a környéken a legjobb rántottát.” (T. István)

„Össze lehet egyeztetni, csak nagyon nehéz, és nem mindig sikerül váltani, hogy most haza megyek és elfelejtem a munka nehézségeit, problémáit. Azt sajnálom, hogy amikor indítottam a vállalkozást és a gyerekek kicsik voltak, akkor több időt kellett volna eltöltnem velük”.(L. Csaba)

„A családommal kevés időt tudok, tölteni, szerencse, hogy már a fiam nagy, mert a vállalkozás nem napi 8-órát jelent”(*I. Erzsébet*)

Talán elmondható az a következtetés, hogy a vállalkozás össze egyeztethető a magán élettel, de különbséget kell tennünk a férfi vállalkozó magán életével és munkájával kapcsolatban a nővel szemben. A háztartási feladatok, attól függetlenül, hogy a vállalkozó, otthon ugyanúgy el kell végezni, lehet, hogy besegít a férj, de alapvetően a nőé ebben a nagyobb felelősség. A férfi vállalkozó, besegít ha otthon van, ha muszáj elmosogat, porszívózik, és megsüti a kedvenc rántottát.

Ami még nagy nehézséget okoz a magánéletben a vállalkozás az az idő hiánya, valamint a kevessege. Ami a családi kötelekeket meglazíthatja, és a gyerek nevelésben is hátrányosan jelenik meg.

3.1.3. Kockázati tényezők a vállalkozásban

A nők a pénz terén is óvatosabban, takarékosági szemlélettel kezdenek és gyakran kisebb településeken, és kevesebb kockázattal, inkább kisebb legyen a profit, de biztosabb a vállalkozás, a férfiak ezzel szemben sokkal nagyobb pénzügyi kockázatokat vállalnak, és nagyobb helységeken indítják a vállalkozásaikat.

A vállalkozások indításakor a nők nem túl gyors növekedéssel mikro szintű illetve kisvállalkozásokat képzelnek el maguknak, míg a férfiak nagyra törőbbek: közép és nagyvállalkozásokat céloznak meg terveikben.

„A vállalkozás önmagában egy nagy kockázat de egy olyan kockázat amit érdemes vállalni. Aki azt szeretne, hogy anyagilag legyen egy biztosabb jövője, az vállalkozik. Kockázat, mert nagyon sok vállalkozó csődbe megy. (*M. József*)

„Már azt kockáznak tartom, hogy egy munkást felvegyek, a virágokra nagy oda figyelés kell, és a csokorkötéshez tehetség.”(*I. Erzsébet*)

„Ha sok munkád van, nagy a rizikó is. Nem túl sok rizikóval jól megéltünk belőle.”(Dr. K. Júlia)

„Én élni akarok, és nem egyfolytában kockáztatni, többen mondták, hogy indítsak még egy üzletet, de nekem ennyi is elég”(*L. Csilla*)

„A kockázatokat csökkenteni kell, kikerülni nem lehet, és nem is kell. Az egyik legnagyobb kockázat, hogy az ember nem vállal fel semmilyen kockázatot. Akkor nem ismered fel a helyzeteket, nem mész bele, látszólag nem veszítesz, de nincs is ahogy nyerd. A kicsi cégeknél családias a légkör, ahol mindenki mindent tud, a feladatokat nem muszáj strukturálni, körülhatárolni, de amikor meg halad egy bizonyos létszámot, pl, 8-12 akkor már szükség van egy strukturálásra. Ez az első növekedési krízis. A nagy cégekhez már struktúra, szakosodás kell. Kockázat, most pl, a gazdasági válság.”
(L.Csaba)

Amint látjuk a nemek közti vélekedési különbséget a kockázati tényezők terén, a férfiak sokkal kockázatosabbak és optimistábbak is ezen a téren, és valószínű ezért is sikerül nekik a mikro vállalkozásból makróba átlépni. A már említett hipotézisemben, a nők valóban kockázatosabbak, pénz terén is, inkább kisebb mikro vállalkozást indítanak, amihez hosszú távon anyagi egyensúlynak örvendezhetnek és nyugodtabb életnek.

3.1.4. Vállalkozói ötlet, kényszer, családfenntartás, hobbi miatt

A nők esetében többnyire a vállalkozói ötletük a saját érdeklődési területükből származik, nagy részben hobbijuk adja, míg a férfiak azt nézik, hogy milyen termékre van szükség, miből lehetne nagyobb profitot szerezni.

„Mindig is erre vágytam, a virágkötészetet szerettem és ezért virág üzletet nyitottam, persze a családfenntartás is nagyon fontos” (I. Erzsébet)

„A miénk kényszervállalkozás, onnan indult, hogy a saját munkakönyveinket futassuk, de az a jövedelem, nem tartaná fenn teljes egészében a családot”.(H. László)

„Család fenntartás szempontjából indítottuk, a mindennapi megélhetőség szempontjából, ezt hobbiból, nem lehet csinálni”.(B.K. Mária)

„Én vállalkozó szellemű vagyok, képes vagyok arra, hogy vállalkozzak, és mindenkit biztatom arra, hogy vállalkozzon, kiindulva abból, hogy a legrosszabb gazda az állam, jobb sorsunkat kezünkbe venni. Természetesen család fenntartás szempontjából fogtam vállalkozni, de jobban szeretek a magam ura lenni, és csak magamnak parancsolni”.(F. Mária)

„Lehet, hogy először hobbiból csináltam, de, hobbiból nem lehet megélni.

Családfenntartás szempontjából is indítottam a vállalkozását”. (T. István)

„Elsősorban a család fenntartás de a hobbi is nagy szerepet játszott”(L. Csaba)

Azt gondolom, hogy a hipotézisemnek első fele teljesült, hogy azért indítottak vállalkozást, mert szeretik vagy hobbiból, ha bár itt is megjelenik olyan női vélemény is aki szerint hobbiból nem lehet vállalkozni. A vállalkozás indítása gyakran kényszerként jelenik meg, munkanélküliség esetén főként, és önmegvalósítás terén. A férfiak esetében nem föltétlen a profit maximalizálás a cél, hanem inkább a család fenntartás, egy jó anyagi állapot megteremtése.

3.1.5. Nőként és férfiként vállalkozni

Feltételezéseim szerint nőként vállalkozni nehezebb, főként a diszkrimináció tekintetében, de ugyanakkor a család miatt is. Alapvetően arra vagyok kíváncsi, hogy a nők hogyan élték vagy élik meg vállalkozásukat, érezték-e valamilyen megkülönböztetést, úgy pozitív, mint negatív értelemben. A férfiak esetében, hogy hogyan viszonyulnak a női vállalkozókhöz, és ők tapasztaltak-e valamilyen előnyt vagy hátrányt, abból adódóan, hogy férfiak.

„Ahhoz, hogy egy nő fenn maradjon a vállalkozói világba, ahhoz túl kell teljesítsen, ez egy jellemzően férfi társadalom. Nem mondhatom azt teljesen, hogy hátrányos helyzetekben keveredtem annak révén, hogy nő vagyok, de csak azért mert mindig kiküzdöttem magamnak, a lehetőségeket pozíciót. A férfi alkalmazottak, nem imádták, azt, hogy egy hölgy vezeti őket. Ez a kérdés egy kicsit kezdett megoldódni, amikor társadalmi szerepköröm is növekedett. Pl. Erdélyi múzeum gazdasági tanácsosa lettem, a Kolozsvár társadalom gazdasági tanácsosa, végül lassan személyiséggé alakultam, ismertté, és akkor még a korkülönbség révén, a fiatalabb férfiak hajlandóbbak voltak, hogy nekem dolgozzanak, de végig éreztem azt, hogy férfi munkaerővel nehezebb a dolgom, mint a nőekkel.

A férfiak nehezebben ismerik el a vállalkozói vezetésben a nőket, mint mondtam én úgy érzem, hogy igen is pluszban kell teljesítsen egy nő, hogy ha vállalkozói vezetőként fenn akar maradni.

Ez tudatilag és társadalmilag a férfi az aki felül kell legyen, pl, a saját férjem is, a férfiak nehezebben viselik, el, hogy többet keresnek feleségük, és sikeresebbek, vagy vezetői vállalkozói pozíciót töltenek be, EZT A TÁRSADALMI TUDAT NEM TUDJA MEGOLDANI”. Sajnálom, hogy a vállalkozói életben is és a politikában is a nőknek nem jut nagyobb szerepe

Az elvárások mindig egyforma volt, a teljesítés, mindig egyforma volt, ennek fejében az eredmény nyilván alacsonyabb valamelyest. . (F. Mária)

„Még a vállalkozásom kezdetén egyértelműen tapasztaltam megkülönböztetést csak azért mert nő vagyok”.(L. Csilla)

„Az úgynevezett férfias tulajdonságokat használtam a vállalkozás célkitűzéseiben. Pl. a kockázat vállalás ami több, a nők inkább kisebb kockázatot választanak.

Egy férfinak könnyebb tekintélyt szerezni, mint egy nőnek, és ezzel éltem is”.(L. Csaba)

„Sokszor jobban tudnak a nők vezetni mint a férfiak. Amennyiben a nőknek alapján véve a családdal kell foglalkozni, most a családomra nézve, úgy gondolom, hogy a feleségem, mivel van már két gyerek, valahogy nem férne össze, hogy egy vállalkozást is vezessen és kellő képen, tudjon nevelni, idő hiány, nem lenne gyerekekkel. Nekem ez az egyetlen kifogásom, hogy nők vállalkozást vezessenek. Nem tudnak kellő képen a családdal foglalkozni. A karrier ne menjen a család rovására”. (László Csaba)

„A nők, hogy nem vannak vezető pozícióban én szerintem azért van, mert más foglalja a biológiai élet, családi élet, nem hogy a nő nem tehetséges arra, de másképp foglalja el az élet őt és ez a szerep más mint a férfié, minden körülmények között”(Dr. A. László)

Azt hiszem, sok hozzászólásra nincs szükség az interjúk beszédessége tanúskodik, a női valamint férfi társadalmi különbségekről. Bizonyos magyarázatot láthatunk és magyarázatok közti összefüggést érthetünk meg a női karrier, sikeresség nehézségeiről. Ugyanúgy férfi szempontból is magyarázatok adódnak, a női vállalkozás, előnyeire valamint hátrányaira vonatkozóan.

3.1.6. Iskolai végzettség

Feltételezéseim szerint, a vállalkozók többsége felsőfokú végzettséggel rendelkezik.

Ebben a témában alapvetően kutattam azt is, hogy aki felsőfokú végzettséggel rendelkezik, mit gondol, az mennyire határozó jellegű a vállalkozás vezetésében, és a tábor másik oldalát is nézve, akik nem rendelkeznek felsőfokú végzettséggel, azok hogyan látják, mennyire szükséges, vagy egyáltalán szükséges-e a cég irányításához, felsőfokú képzettségre.

1.1

Sorszám	Név	Legmagasabb iskolai végzettség
1	Ivácson Erzsébet	érettségi
2	Laczkó Csilla	érettségi
3	Balázs Fülöp Mária	érettségi
4	Balázs Kercsó Mária	érettségi
5	Borbély Teréz	érettségi
6	Dr. Asztalos Lajos	egyetem
7	Balázs Fülöp László	szakközép iskola
8	Hájdász László	érettségi

1.2

Sorszám	Név	Legmagasabb iskolai végzettség
1	Dr. Kiss Júlia	doktori
2	Farkas Mária	mesteri
3	Makkai József	főiskola
4	László Csaba	egyetem
5	Csatlós Pali	mesteri

6	Laczkó Csaba	egyetem
7	Tussai István,	érettségi

A fenti táblázatokban látható, hogy szinte fele-fele arányban különülnek el a vállalkozók iskolai végzettsége. Hipotézisem az volt, hogy a vállalkozók többsége felsőfokú végzettséggel rendelkezik, ez téves feltételezés volt. Vagyis abban az értelemben nem, ha csak Kolozsvárra szűkítettem volna kört. Az 1.1-es táblázatban a vidéki vállalkozók vannak, míg a 2.2-esben a városi vállalkozók. Alacsonyabb végzettséggel nem feltétlenül lesz rossz vagy kicsi a vállalkozás, mert alapjában véve nem a diploma adja meg a vállalkozáshoz a tudást, de lássuk előbb az alanyok véleményeit:

„Mindenképp fontos, mert bizonyos alappal indul, és könnyen tud váltani, ha felsőfokú végzettség. Az a legelőnyösebb, ha mindenki azt csinálja, amit a szakmájában végzett” (Dr. K. Júlia).

“Nekem csak közép iskolám van, de nagyon fontos a tudás is, a papír mellett”. (B. F. Mária)

„Az iskolázottság leg is legfőbb hozadékának tekintem, hogy egy stílust ad, egy gondolkodás módot, a dolgokhoz való hozzá állást egy nyitottságot. Egy egyetemen sem tanulod teljesen azt, amire egy munkahelyen szükséged lesz. Úgyhogy nem biztos, hogy mindent átfed, az ismeretek egy részét elfelejtjük és el is avulnak. Legyen iskolázottsága, hogy tudja, hogy mit hol keressen, hogy tudjon dolgozni, hogy értse meg, hogy nem elég az iskolázottság és folyamatosan kell, megtanulni dolgokat ezért kell.” (L. Csaba)

„A végzettség számít, a jellem, a munkához való hozzá állás akik gyakorlattal, és képességgel is rendelkeznek. Vállalkozni az tud, akinek vállalkozói képessége van. Nos akinek most a képessége is és képzettsége is társul, annak előnye van, de akinek képessége van és képzettsége nincs attól még tud vállalkozni.” (F. Mária).

„Ha lenne felső fokú végzettségem, több stratégiát ismernék, és jobban tudnám menedzselni a céget” (H. László)

Alapjába véve az iskolai végzettség nagyon fontos, de ami ennél fontosabb az a tudás, egy vállalkozás vezetésében, ha főleg olyan vagy hasonló profilú a vállalkozás mint a végzettség, akkor könnyebb egy jó vállalkozói struktúrát kidolgozni.

Az interjú alanyokkal folytatott beszélgetés alapján, akinek nem volt felső fokú végzettsége, az kissé fusztrálva és hátrányosnak érezte magát, és sokkal inkább azt mondta, hogy a vállalkozását jobban tudná vezetni, ha lenne felsőfokú végzettsége. Akiknek volt egyetemi vagy annál is magasabb végzettségük, azok nem látták annyira nagyon fontosnak, sokkal inkább a diploma mögött rejlő tudást, valamint a rátermettséget, többnyire az emberi hozzá állást a dolgokhoz.

3.1.7. Város és falun levő vállalkozások különbözősége

Különbség lehet a városi valamint a vidéki vállalkozók között. Kutatásomban nagy hangsúlyt fektettem a városi valamint vidéki vállalkozók profiljára. Alapvetően a szakirodalom szerint is korlátozva vannak vállalkozói tevékenységükben a falun lakók.

Ebben a tömbben vizsgáltam még azt is, hogy miért pont azon a településen indította a vállalkozását.

„Amikor mi indultunk, még nem volt ilyen még a faluban. Falun is ugyanúgy lehet vállalkozni, mint városon, és ha valami olyannal foglalkozol az még előnyös.(B. Teréz)
„Szerintem függ a vállalkozás típusától, élelmiszer eladásra szükség van a falun is”(H. László).

„A Vidéki vállalkozásban még alacsonyabb az együttműködési kedv, kissé elszigetelten tevékenykednek. A mikro vállalkozásoknak bejutni a piacra nem olyan egyszerű, messze nem ütik meg a mércét, rengeteg pályázat van, de még az önrész feltételét sem tudják teljesíteni, rendezetlenek a tulajdon viszonyok, faluturizmus, fa feldolgozás, olyan nagy perspektívát nem látok a vidéki vállalkozásban, kényszer vállalkozóvá alakultak
Városi szinten: szakmunka erő miatt jobban lehet működtetni egy vállalkozást”(F. Mária).

„Kolozsvár szülővárosom, sosem akartam elköltözni. Ez a város élhető város, a tevékenységem egész Erdélyre szólt. Sepsiszentgyörgytől Budapestig” (F. Mária).

„Hát biztos, hogy nagyobb előnye lenne, nem tudom, mert én sosem éltem városon, viszont én azt mondom, hogy én meg vagyok elégedve ahogy vagyunk”(B. K. Mária)

„Ez a vállalkozás csak városon lehetséges”. (Cs. Pali)

„Egy fokkal nagyobb esélyt jelent ha valaki városon vállalkozik és nem falun, hiszen a város jól fejlődött az elmúlt 20-évben a falú az lemaradt. A nagyváros előnyt jelent”(M. József)

„Induláshoz előnyt jelent, hogy város, a falúhoz képest. Szakmai köztudat, klienskor

A vélemények sokszínűségében, rejlik egy mozgató rugó, amely szerint így vagy úgy vélekednek az emberek, elsősorban, függ a vállalkozás profiljától, mert vannak olyan vállalkozások amiket falun indítani szinte fölösleges, ilyen például a reklám marketing- az emberek alapvetően a szükséges dolgokat vásárolják meg, és a fölösleges extra dolgokat mellőzik, ez abból is adódik, hogy alacsony a jövedelem. Városon szinte mindenféle vállalkozást lehet indítani, mert lehet számítani a munka erőre is és a termékek fogyasztására is, valamint a szolgáltatások kihasználására is.

3.1.8 Társadalmi erőforrások

Feltételezésem szerint, ahhoz, hogy valaki valamilyen vállalkozást indítson, előbb valahonnan vagy valakitől kellett haljon. Ezalatt a társadalmi kapcsolathálót, az alapvető elindulási anyagi tőkét és a pályázatok kihasználását értem.

„A kapcsolatháló ami nagyon fontos, és amit akaratlanul is építünk”(L. Csaba).

„A bankok sem elhanyagolandók, akik rövid távon, vagy hosszútávon tudják segíteni a vállalkozást”(László Csaba).

„A kapcsolatháló nem föltétlen az elindulásnál szükséges, mert az ember alapvetően a procedurális kereteket így is úgy is be kell tartsa, de a termék eladásánál, nagyon fontos.”

(M. József)

„Rendszeresen pályázunk” (M. József)

„Most folyamatban van a pályázat”(L. Csaba)

„Nagy az önrész a pályázatnál, én nem fogok pályázni többet”. (B.F. Mária)

A kapcsolatok és az anyagi tőke valóban fontos,a pályázatokat a vállalkozók körében nem annyira ismert.

3.1.9. Vállalkozói kultúra

Alapvetően azt gondolom, hogy van egyfajta vállalkozói kultúra, ami egy szabályszerűséget, vállalkozói mintát ad.

„A vállalkozói kultúra építése: ennek nagyon nagy szerepe van a médiának, és azt is vállalkozói kultúrának tartom, hogy tanítjuk a vállalkozóinkat.”(F. Mária)

„Ha jó a minőség-akkor van vásárló is, és akkor el tudod adni a terméket.”(B. Teréz).

„Romániában a vállalkozói kultúra, nagyon sokat változott az elmúlt 20. évben, addig az emberek többsége, nem tudta, hogy mi a vállalkozás, nem tudom összehasonlítani az ezelőtt 15- évvel a vállalkozói környezetet a maival. Most nem könnyebb, hanem biztonságosabb.A vállalkozói keret átalakult.” (M. József)

“Nem tudom, hogy beszélhetünk-e ilyenről. de ha igen, akkor 2 fajta vállalkozó van:

1.hirtelen próbálnak meggazdagodni, átverhetnek embereket, ezek a balkáni gondolkodásuk és 2.egészes gondolkodás, téglát tégláról, felépíteni, egy stabil vállalkozást” (L. Csaba)

A vállalkozói kultúra, folyamatos változáson megy át, igazából akkor látjuk, ennek a változásnak az eredményét amikor van amihz viszonyítsuk.

4. Összefoglaló

4.1. A kvalitatív kutatásom bemutatása

Összesen végeztem 15 interjút, az interjúk időtartama nagy többségében egy óra volt, a beszélgetés fonalát kutatási kérdések. A kutatásom vidéken és városon történt, Vidéken nyolc interjút végeztem, városon pedig hetet.

Az alanyok kiválasztásánál, két félek éppen jártam el: egyrészt a pólgármesteri hivatalból kértem ki egy vállalkozói listát, és a másik módszer, hogy egyik interjú alany által jutottam el, egy másikhoz.

4.2. Kutatási területeim:

Magyar anyanyelvű személyekkel végeztem a kutatásaimat, Gyergyói medence egyik községe Remete és Kolozsvár kontextusában kutattam a különbözőségeket.

4.3. Módszertanilag:

Háromszögelést alkalmaztam, antropológiai kvalitatív módszerek segítségével, azaz félstrukturált interjúkat készítettem. Az alanyok száma, tizenöt személy, amely úgy gondolom, hogy reprezentálta a kutatott témám validitását. A kutatásomat tematikus reprezentáltság jellemezi.

5. Következtetésem

Valamilyen társadalmi változás vehető észre, mind a női vállalkozók, mind a férfi vállalkozók körében. Egyfajta mentalitásváltás van folyamatban, hiszen a férfiak egyre inkább elfogadják, hogy feleségük dolgozzon, még elég gyakran a vezetési hajlandóságot is támogatják, és olykor a háztartási szerepek is megcserélődnek, valamint megoszlanak. A férfiak vállalkozói feleségüknek szívesen besegítenek .

A kis vállalkozást a nagy vállalkozástól az választja el, hogy van egy jól kigondolt stratégia amit alkalmaznak ez főleg a munkamegosztás területén érvényesül A kis cégeknél a a vezetési döntéseket a vállalkozó hozza meg, ő intéz szinte minden feladatot, főként a legfontosabbakat, üzleti ügyekben..

Felhasznált irodalom:

Barometru de gen- Gallup Romania- FUNDAȚIA PENTRU O SOCIETATE DESCHIS, JULIE 2000

The life of women and men in Europe- A statistical portrait- eurostat.ro, 2008

Nagy Gyula- *A nők gazdasági aktivitása és foglalkoztatottsága*

Palkó Emília– Sólyom Zsuzsa *A vállalkozások elterjedésének szociokulturális háttere. Vállalkozói típusok két székelyföldi faluban*

Csata Zsombor *A vállalkozások megjelenésének társadalmi meghatározottsága a Székelyföld falvaiban*

Lakatos Judit- *Visszatérés a munkaerőpiacra a gyermekgondozás után*

Konczui Katalin- *A foglalkoztatottság növelése és a munkanélküliség csökkenése.*

Kuczi T.–Vajda Á.: *Kisvállalkozók társadalmi összetétele.* In Lengyel György (szerk.): *Vállalkozók és vállalkozói hajlandóság.* Budapest, 1996, Közszolgálati Tanulmányi Központ–BKE Szociológia és Szociálpolitikai Tanszék.

Czakó Á.: *Kisvállalkozások a kilencvenes évek elején.* In Szociológiai Szemle. 1997, 3, 93–116.

MIHAELA MIROIU – LILIANA POPESCU *A nők helyzete Romániában: Hagyomány és modernizáció választóvonalán*

BARRY REILLY-*A nemek közötti bérkülönbségek elemzésének statisztikai módszerei-
MÓDSZERTANI TANULMÁNYOK*

Pongrácz Tiborné- *A család és a munka szerepe a nők életében*

A nemek közötti kapcsolatok Antropológiája *GENDER-ANTROPOLÓGIA – Feminizmussal vagy feminizmus nélkül?*

Nagy Beáta-*ÜZLETASSZONYOK ÉS ÜZLETEMBEREK: NŐI ÉS FÉRFI VÁLLALKOZÓK AZ 1990-ES ÉVEK ELEJÉN*

Nagy Beáta -*Karrier női módra*

KONCZ KATALIN- *A FOGLALKOZTATOTTSÁG NÖVELÉSE ÉS A MUNKANÉLKÜLISÉG CSÖKKENTÉSE*

Kutatási kérdések

1. Általános, bemutatkozó kérdések:

Kérem meséljen önmagáról a következő szempontok tekintetében :nem, kor, származás, iskolázottság, foglalkozás szülei, férje, családi állapota

Kérem mutassa be vállalkozásás: ágazat,profil, specializáció szempontjából, továbbá kérem, mondja el az alkalmazottak számát,

2. A vállalkozóvá válás története:

Kérem mesélje el, hogyan lett vállalkozó, a következő szempontok szerint: mikor kezdte el- hányba, hogyan kezdte el a vállalkozást?

Kérem mondja el a korábbi mondja el a korábbi munkahelyének a nevét?

3. “Nőként és férfiként vállalkozni”

Tapasztalt-e bármilyen különbséget, hogy nő, vagy férfi?

Ön hogyan látja másak-e az esélyei egy férfinak vagy egy nőnek a vállalkozás területén?

Miért pont ezen a területen vállalkozik?

Ön mit gondol, hogy könnyebb lenne-e városban vagy falun vállalkozni?

4. Magánélet és munka

Ön hogyan tudja összeegyeztetni a kettőt?

Milyen önöknél a háztartásbeli munkamegosztás: ki végzi a háztartási munkát? hogyan osztják el?

5.Vállalkozói ötlet-e

Családfenntartás céljából , hobbija miatt, vagy kényszer vállalkozásként indította vállalkozását?

6.Társadalmi erőforrások:

A vállalkozása elkezdésénél, vagy folyamatában használta-e fel a társadalmi kapcsolatait?

Milyen anyagi tőkét használt? Pl: banki hitelek

Valamilyen pályázatot célozott-e meg?

7. Kérem mondja el, hogy ön szerint mi a vállalkozói kultúra?